

„Mindent el kell követnünk, hogy megtaláljunk majd a régi kerékvágásba”

Kiss Barna öt karmesterről, különleges szombathelyi évadról és védőmaszk-csomagolásról

Amikor átvette az együttes irányítását, sikerült helyreállítania a pénzügyi egyensúlyt, megőrizte, sőt emelni is tudta a zenekar művészi színvonalát, emellett pedig sikerült jelentős eszközfejlesztéseket is megvalósítania. Már ez is mutatja, miért kapott újabb öt esztendőre bizalmat Kiss Barna a Savaria Szimfonikusok élén. A régi-új vezetővel, a kürtművész-zenepedagógussal a következő esztendő tervéről beszélgettünk, arról, miért döntött úgy, hogy átmenetileg nem választanak új vezető karmestert, hanem öt dirigensre támaszkodnak, valamint arról, hogy a most kialakult helyzet hogyan érinti a társulatot, milyen új tennivalókat hozott, és ennek milyen tanulságai vannak a számukra.

Í Új feladatot vállalt a Savaria Zenekar is, segédkezett a védőmaszkok csomagolásában...

– A jelenlegi helyzetben, mikor a zenekari művészek a koncerttermi fellépések helyett az otthoni gyakorlásra kényszerülnek, fontosnak éreztük, hogy továbbra is jelen legyünk Szombathely életében. A fenntartó jelezte, hogy szüksége lenne ügyes és dolgos kezekre a védőmaszkok csomagolásánál. Az első szóra mozdultunk, és a számunkra kijelölt időszakban 10 000 darab maszkot zacskóztunk be. Ez a maszkcsomagolás egyébként kicsit csapatépítő tréningként is működött – hiszen annak ellenére, hogy a jelentős előképzettséget, érzékenységet és kreativitást igénylő előadó-művészethez viszonyítva egy nagyon egyszerű, hosszútávon „lélekölő”, monoton tevékenységet folytattunk, mégis igyekeztünk – mint egy zenekar – csapatként, közösségként működni: segítettük egymást munka közben, például nekem is adtak tanácsot, miként lehet ezt a viszonylag egyszerű mozdulatsort gyorsabban, ügyesebben megoldani.

Í Újabb öt éves ciklusnak kezd most neki. Tekintsük át először is az első igazgatói ciklusának az eredményeit, és térjünk ki arra is, mely téren nem sikerült elérnie, amit akart, s mi az, ami ezek közül erre a ciklusra maradt.

– Ami biztos, hogy nem maradt bennem sok hiányérzet. Az induláskor azt mondtam, hogy helyre kell állítani a pénzügyi egyensúlyt – a hiánypótlásban komoly szerepet vállalt a fenntartó, én pedig kialakítottam egy olyan működési rendszert, amelyet a város elfogad és finanszíroz, ráadásul a szeptembertől augusztusig tartó kulturális évadot támogatják, ami eltér az általánosnak tekinthető költségvetési év fogalmától. Úgy gondolom, hogy ez egy olyan bizalmi tőke kialakulását tükrözi, amelyre büszke lehetek. Szakmai szempontból fenn kívántam tartani az egyre nagyobb számú közönségünk által elvárt minőséget, s azt hiszem, itt is pozitív a

mérleg. A fellépők sorában kiváló, hazai és nemzetközi viszonylatban is elismert művészek és együttesek léptek fel Szombathelyen, de meghívásaink esetében is tudtuk tartani magunkat ehhez az elváráshoz. Részben az elmúlt 5 évben történt támogatási átalakulásnak és részben a korábban említett, ügyesebben koordinált működésnek eredményeként sikerült jelentős eszközfejlesztéseket is produkálnunk – például a hangszerállomány komoly fejlődésen ment át, a Bartók Terem színpada is felújításra került, most éppen a világítás korszerűsítése van napirenden. Amivel nem lehetek elégedett, az úgy vélem, nem csak szombathelyi probléma. Továbbra sincs megoldva a zenekari művészek bérének – magasabb szintre emelő, akár bizonyos szempontok és elvárások alapján történő – rendezése, a közalkalmazotti jogviszonyban ez különösen kellemetlen. Természetesen intézményvezetői lehetőségeimet kihasználva igyekeztem a legtöbbet kihozni a költségvetés megfelelő sorából, de ez egyelőre még nem az a színvonal, amivel elégedettek lehetnek művésztársaim. Emellett talán még a közösség egységének minősége az a terület, ahol hiánnyal küzdünk.

▮ *Oboa próbajátékot hirdettek idén. Hogyan állnak zenészek terén? A Zenekar újságba készített, 2018-as beszélgetésünkben említette, hogy az alacsony fizetések miatt gondokkal küzdenek, s ezek szerint a helyzet nem sokat változott...*

– A minimális létszámmal működünk, főleg vonós szólamokban lenne szükségünk új társakra, 2 hegedűst és egy csellistát azonnal tudnánk alkalmazni. Az oboa-próbajáték pedig azért vált szükségessé, mert egy külföldre távozott kollégánk helyét kell betöltenünk. Bár történtek változások a személyi állományban, mint mondtam, a fizetések sajnos továbbra sem túl vonzóak, így nehéz betölteni az üres álláshelyeket.

▮ *Akadn önön kívül más aspiráns is az igazgatói posztra?*

– Nem volt más jelentkező, ennek okait nem tudom, de nem is keresem. Úgy érzem, hogy mások jelentkezése esetén is megkaphattam volna a bizalmat, az elmúlt öt év eredményei talán mellettem szólnak.

▮ *Amikor először megválasztották, 2015-ben nem könnyű helyzetben vette át az irányítást, s hiába gondoltuk még az év elején, hogy a következő időszak jobb lesz... Mik voltak a tervei, s a jelenlegi helyzetben mennyire kell átstrukturálnia az elképzeléseit?*

– Pontosan a napokban fogalmaztam meg, hogy nincs szerencsém a cikluskezeletekkel. De 2015 már a múlt, nem szabad és talán már nem is kell odáig visszatekinteni. Azt gondolom, most még komolyabbak a problémáink, hiszen jelenleg minden bizonytalan. A működés érdemi részét, a koncerttevékenységet felfüggesztettük, és egyre több kérdés fogalmazódik meg bennünk: Mikor indulhatunk újra? Mit tehetünk az elmaradt koncertjeinkkel? Az esetleges pótlások milyen telítettséget eredményeznek a következő évadban-évadokban? Ez csak néhány az alkotótevékenységünk kapcsán felmerülő kérdések közül, és akkor még nem beszéltünk a várhatóan átalakuló forrásviszonyokról, melyek minden más egyéb területet is befolyásolni fognak. Egyelőre szeretném megtartani a következő évadra kialakított terveinket, legalábbis mindenképpen ez fog alapként szolgálni, de szerintem amíg nem látjuk a jelenlegi helyzet várható végét, addig nem tudunk egyértelmű és végleges koncepcionális döntéseket hozni.

▮ *Hogyan tudnak próbálni, hogyan tudják karbantartani magukat a muzikusok ezekben a hetekben – s ahogy a helyzet tűnik –, hónapokban?*

– Próbálni sajnos nem tudunk. Így a zenekari művészek élete a művészeti törvény által biztosított és előírt „otthoni felkészülés” jegyében zajlik. Az intézmény kényszerű bezárásakor a májusban tervezett hangversenyek szólamanyagait biztosítottuk számukra, remélve a krízis gyors lefutását. Természetesen mindig aktuali-

záljuk majd a feladataikat. Emellett megkértem őket, hogy az „online – életmód” idején is kapjanak információt róluk, vagy például egy kollégám ötlete alapján készítsenek olyan rövid „karanténfelvételeket”, melyek bemutatják az otthoni gyakorlást vagy éppen a hangszerkarbantartást. Ezek a kis felvételek akár a zenekar online felületein nyilvánosságot is kaphatnának, jelezve a külvilágnak: létezünk.

▮ *A szezon végén Madaras Gergely távozik a zenekartól – az együttműködést nem megszakítják, de ebben a formában befejezik, ahogy már az évad eleji sajtótájékoztatón elhangzott. Mi lesz a folytatás?*

– Madaras Gergely irányításával tartalmas hat szezon van mögöttünk. Mindkét fél gazdagodott a kapcsolat során, és ha ehhez hozzávesszük azt is, hogy a szombathelyi közönség nagyon szereti Gergőt, akkor egyértelmű, hogy továbbra is fenn kell tartanunk a kapcsolatot. Ennek mennyiségét a mostani szituációban nem tudjuk még tervezni, de biztos vagyok abban, hogy Gergővel nem végleges az elválásunk.

▮ *Az egyik interjúban említette, hogy több szezonon keresztül keresnek hosszabb távra új vezető karmestert. Volt már olyan időszak a zenekar életében, amikor nem volt állandó dirigensük...*

– A Savaria Szimfonikus Zenekar működése során – azt hiszem, kimondhatjuk – immár csaknem egy évtizedre tekint vissza az az állapot, ahol a vezető-karmesteri pozíció nem a klasszikus értelemben van betöltve. A funkció a meghatározott, nem túl magas koncertszám mellett leginkább az évadok tervezésében, a programok összeállításában kíván együtt gondolkodást, iránymutatást. Feltétlen elvárás, hogy ezek a programok ne csak a közönséget szolgálják ki, hanem a zenekar színvonalát is fejlesszék. Tudom, hogy az új struktúra, melyben öt magyar karmesterrel szeretnénk megvalósítani az évad bérletes hangversenyeit, kissé szokatlan, de meggyőződésem, hogy mind a közönség, mind a zenekar igényeit ki fogja elégíteni. Úgy gondolom, nem baj, ha nevesítem a felkért karmestereket: Kovács János kapja a legnagyobb részt a feladatokból, őt kértem fel az évad művészeti tanácsadójának is. Mellette Vajda Gergely, Cser Ádám, Dobszay Péter és jelenlegi asszisztens karmesterünk, Thomas Kornél vezényli majd jelentős szombathelyi hangversenyeinket, előreláthatólag a következő két évad során.

▮ *Két éve éppen arról beszélt, hogy milyen jó, hogy lett asszisztens karmesterük, most pedig megszűnik ez a pozíció.*

– Kornél nem kívánta ezt a posztot a továbbiakban betölteni, és én is úgy érzem, hogy annál ő sokkal értékesebb művész, mint hogy „beleszürküljön” ebbe a szerepkörbe. Emellett a következő évadok koncepciójában nincs is feltétlenül szükség erre a pozícióra, egyúttal a

koncertmesterek és szólamvezetők felelőssége is jobban előtérbe kerülhet.

■ *Miért emellett az átmeneti megoldás mellett döntöttek, ön és a zenekar?*

– Az ötlet alapvetően tőlem származott, de teljes egyetértésre talált. Az elsődleges szempont az volt, hogy semmi nem kényszerít minket a sietségre, és nekünk nem idegen helyzet, ha gyakorta változik a karmester személye a pulpituson. A társulattal folytatott beszélgetések után alakult ki a fenti névsor. A kiválasztott művészekkel többször volt szerencsénk már együtt dolgozni, de szinte kizárólagosan vendégkarmesterként. Egy vendégdirigens általában kissé lágyabb, megengedőbb, hiszen fontos számára az, hogy a kapcsolat megmaradjon. Most viszont talán kicsit a „szigorúbb én” is felszínre kerülhet. Az együttműködés kémiaiáját szintén jobban megtapasztalhatjuk a több közös produkció során. Egy biztos, a kiválasztott karmesterek garanciát jelentenek a művészi színvonal és a szakmai minőség fejlődésére.

■ *Koncerteket és fejlesztéseket is magával rántott a vírus - mondta el egy interjúban. Mi az, amit biztosan elveszítettek?*

– Néhány külföldi fellépés már biztosan elúszott, sajnos, ezek kapcsán már megkaptam a lemondásokat. Más viszont nem szeretnék nevesíteni, hiszen a remény hal meg utoljára. Az elmaradt koncertek pótlása vagy elengedése nagyban függ a lehetséges újraindulás időpontjától. Az állami támogatásról, mely jelentős szerepet kapna a fejlesztéseknél és a kedvezőbb bérstruktúra kialakításánál, valószínűleg hosszabb ideig nem lesz határozott információ. Az utolsó utáni pillanatig szeretném remélni, hogy a Bartók Terem világitáskorszerűsítését, melyről már fenntartói költségvetési rendelet is szól, nem kell beáldoznunk a járvány oltárán.

■ *Elmarad az Iseumi Szabadtéri Játékok - írja az egyik mostanában megjelent cikk. Az augusztusi sorozat elhagyásának mi az oka? Hiszen akkor talán már lehet előadásokat tartani...*

– Az Iseumi Játékok elmaradásának oka nem kizárólag a krízishelyzet, a 2020. évi kulturális fesztivál idei sorsát már korábban átbeszéltük Szombathely kultúráért felelős alpolgármesterével. A Játékoknak helyet biztosító Iseum területén építkezés zajlik, a Képtár épületét renoválják, míg egy másik épület most nyeri el új, múzeumi funkcióját. Nem lehetett megbecsülni, meddig tartanak ezek a tevékenységek, máshol viszont nem rendezhetjük meg az Iseumi Játékokat, a közönség teljességgel helyszíntfüggő. Ha ehhez hozzávesszük azt, hogy most minden szabadabbá tehető forrást biztosan a kríziskezeltésre kell fordítani, talán érthető az elengedés, amely természetesen csak az idejére szólhat.

■ *Mennyiben tervezik, hogy népszerű előadásaitak on-*

line közvetítéssel rendszeresen hozzáférhetővé teszik? Mennyire rendelkeznek ehhez felülettel, felvételekkel?

– Várhatóan heti rendszerességgel teszünk majd teljes igényű felvételeket nyilvánossá. Arról, hogy ezek mindig elérhetőek lesznek-e, vagy csak bizonyos ideig, arról még nincs végső döntés. Felvételszámban nem állunk rosszul, hiszen kiemelt koncertjeink nagy többségét DVD minőségben rögzítettük, ha csak az elmúlt 6 évre gondolok vissza, akkor is legalább 30 minőségi felvétellel számolhatunk. A legnagyobb videómegosztó oldalon lesznek ezek megtalálhatóak, honlapunkról és Facebook oldalunkról egyből oda lehet majd navigálni.

■ *Éppen két évvel ezelőtt nyilatkozta a Zenekar újságának, hogy szerencsére azok a vészhelyzetek, amelyeket korábban megtapasztaltak, mára teljesen elmúltak. Most pedig..*

– Most pedig egy olyan előre nem tervezhető szituációval állunk szemben, aminek sem a végét, sem a hatását még csak megbecsülni sem tudjuk. Én sem szeretném.

■ *Pedig, ahogy a korábbi beszélgetésünkben is szó esett róla, a közönségük létszáma is egyre növekszik, sikerült új bérletsorozatot indítaniuk. E téren mennyire történt előrelépés?*

– Normális életünk során valóban sikerült előrelépésünk ezen a téren. A régi koncertlátogatók mellett egyre gyakrabban találkoztunk új arcokkal, akik rendszeres hallgatóinkká váltak. Kis lépésekkel haladva fenn szeretném tartani ezt a fejlődést, keresve és megszólítva reménybeli új közönségünk tagjait. Bízom abban, hogy a jelenlegi törés és az ezt övező bizonytalanság csak „kiéhezteti” az élő koncertek kedvelőit, és a zenebarátok már az első lehetséges alkalommal megtöltik majd a Bartók Termet.

■ *Bízunk abban, hogy a következő évad már zavartalan lesz. Milyen műsorokat, vendégeket emelne ki a kínálattól?*

– Különleges évad elé nézünk, hiszen öt karmester közreműködésével valósítjuk meg a bérletes hangversenyeinket, így nehéz bármit is kiemelni. Egyet-egyért azért említenék a sorból. Kovács Jánossal a Beethoven év jegyében összeállított nyitókoncert mellett még számos alkalommal találkozhat közönségünk, például terveink között szerepel vezényletével Puccini: Pillangókisasszony című operájának bemutatója is, az Operaház művészeinek közreműködésével. Vajda Gergőnél talán a 2021 májusi koncertet említeném meg, ahol Copland és Ravel művei mellett Csajkovszkij Diótörő című művének Duke Ellington-féle feldolgozását szeretnénk műsorra tűzni. Biztosan nagy közönségkedvenc lesz Verdi: Requiemjének előadása Dobszay Péter vezényletével húsvét előtt, de nagy érdeklődéssel várom Cser Ádám

bemutató hangversenyét, amelyen Smetana, Wieniawski és Dvořák egy-egy műve hangzik majd el. Thomas Kornél irányításával adjuk koncertünket a Zene Világnapja tiszteletére, ami igazi nemzetközi program lesz: Respighi, Prokofjev, Richard Strauss és Ravel alkotásaiból áll össze a „Zeneszerzők visszapillantása”.

■ *Mikor lenne elégedett ennek az öt esztendőnek a végétével?*

Most nem tekintenek még ennyire előre. A jelenlegi állapot megszűnése után mindent el kell majd követnünk azért, hogy ismét visszataláljunk a régi kerékvágásba. Mindezt annak érdekében, hogy muzsikusként újra átélhessük a közönség előtt megvalósított koncertek mindig egyedi atmoszféráját, érezhessük a publikum figyelmét és szeretetét, láthassuk a koncert végén a közönség boldog meglepedtségét, ami azt jelzi majd: ma is érdemes volt szimfonikus koncertre látogatni!

R. Zs.

Magyar szimfonikus zenekarok járvány idején

Online tér, alkalmazkodás: interneten folyik a koncertélet

A társadalom minden tagját érzékenyen érintette a COVID-19 következtében életbe lépett korlátozás, a koncertéletet pedig egyenesen ellehetetlenítette. Sokakban felmerült a kérdés, hogy a járvány lecsengetése után hogyan indulhat majd újra a hangversenytermekben az élet, hiszen a közönség nagyobb része éppen a veszélyeztetett korosztályból kerül ki. Még azt sem tudjuk, mikor engedélyezik ismét a „tömegrendezvényeket”, a koncertek a többszáz fős közönséggel ugyanis ebbe a kategóriába esnek, és ha engedélyezik is, milyen feltételekkel.

Tovább nehezíti az együttesek munkáját, hogy a hosszabb távon várható gazdasági válság mennyire érinti majd a kultúra támogatását és a koncertek iránti fizetőképes keresletet, illetve a fenntartókat, amelyek közül néhány már jelezte, hogy a támogatás csökkentése jelen helyzetben felmerült. Egyelőre inkább az a tendencia látszik, hogy plusz forrásokat csatornáznak be az egyes kormányok a kulturális életbe a járványok okozta leállás átvészelésére és az újraindulás segítésére, ugyanakkor hazai viszonylatban a részletek – összegek, feltételek – még pontosan nem ismertek.

A zenekarok feltalálták magukat, és az internet segítségével igyekeznek új utakat találni a közönséghez. Megkerestük a zenekarok igazgatóit, akiket arról kérdeztünk, hogyan próbálják meg az együttesek átvészelni ezt az időszakot, hogyan próbálják a kapcsolatot tartani a közönséggel, amíg a hangversenytermi koncertélet szünetel, és hogyan készülnek a – várható – őszi újrakezdésre?

Herboly Domonkos –
Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar

A járvány egyrésztől nagyon nehéz helyzet elé állított bennünket is, a mi műfajunk az élő zene élvezetére épül, és minél jobb minőségben játszunk élőben, annál kevésbé vonzó felvételtől hallgatni bennünket. A Bartók Rádióban, az M5 csatornán, a MÜPA webcast oldalán, a YouTube-on jó pár koncertünk megtekinthető, meghallgatható, de ha arra gondolok, hogy számítógép hangfalakon szólalnak meg múltbeli koncertjeink, amiknek akkor és ott elképesztő atmoszférájuk volt, érzem, nem ez a megoldás a jelenlegi helyzetre. Másik oldalról jelentős kreatív energiák felszabadulásának lehetünk tanúi. Az új helyzetben kollégáim kiváló ötletekkel álltak elő, önálló kezdeményezésből nagyszerű videó-

felvételeket kezdtek készíteni, amiket a saját közösségi médiafelületükön tettek és tesznek közzé. Most elkezdtük kialakítani annak mechanizmusát, hogy ezeket az alkotásokat együtteseink kommunikációs felületeire csatornázzuk be.

Nagyon jólesik a közönségünk visszajelzése, szinte alig váltottak vissza jegyeket. Rengetegen írtak és kerestek bennünket telefonon azzal, hogy együtt éreznek velünk, és nem kérik vissza az elmaradó koncertekre vásárolt jegyek árát. A visszaváltók közül pedig nagyon sokan azért írtak, hogy megköszönjék a visszaváltás során tapasztalt kedves és korrekt kiszolgálást. Ez nagyon sokat jelent nekünk.

Sajnos nagyon korainak tartom annak megbecsülését, hogy mikor tudunk elkezdni „rendesen” dolgozni, de természetesen folyamatosan készítünk forgatóköny-